



สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 9" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 9
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 9
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ กับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 9

กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2531 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ประกอบด้วยจังหวัดขอนแก่น อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย และสกลนคร ซึ่งเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306) โดยการสุ่มแบบหลายชั้นคอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างประชากรโรงเรียน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากจำนวนประชากรโรงเรียนทั้งหมด 176 โรงเรียน ใช้อัตราส่วน 1 : 10 จะได้ตัวอย่างประชากรโรงเรียน 18 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายโรงเรียนละ 1 ห้อง ๆ ละ 21 คน จะได้ตัวอย่างประชากรนักเรียนรวมทั้งสิ้น 378 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้คือ

1. แบบวัดพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตัวอย่างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมความเป็นผู้นำของ รัชมี กิบาลแทน แล้วนำมาดัดแปลงปรับปรุงเป็นข้อทดสอบแบบเลือกตอบ (Check list) 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ทาความเที่ยงโดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ได้ค่าความเที่ยง 0.95

2. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ของ ไพรค์น วังษ์นาม แล้วนำมาเป็นแนวทางปรับปรุงให้เหมาะสมกับแนวทางการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ภาษาเป็นเนื้อหา มีชื่อว่า "ความคล้อยคลึง" จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลาทำ 10 นาที

ฉบับที่ 2 เป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ภาษาเป็นเนื้อหา มีชื่อว่า "ผลที่เกิดขึ้น" จำนวน 4 ข้อ ใช้เวลาทำ 20 นาที

ฉบับที่ 3 เป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้เหตุการณ์เป็นเนื้อหา มีชื่อว่า "ความสัมพันธ์ทางสังคม" จำนวน 2 ข้อ ใช้เวลาทำ 20 นาที

แบบทดสอบทั้งสามฉบับนี้ ได้คำนวณหาความเที่ยง โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ได้ค่าความเที่ยง 0.71, 0.93 และ 0.80 ตามลำดับ

3. แบบสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สังคมศึกษา (ส 306) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยยึดเนื้อหาตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นข้อสอบแบบปรนัย (Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ หาความเที่ยงโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน ได้เท่ากับ 0.94 มีความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดเหตุการณ์ความเป็นผู้นำ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาไปทดลองกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบทดสอบทั้ง 3 ชุด มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเหตุการณ์ความเป็นผู้นำและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สังคมศึกษาเท่ากับ 0.8129 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ การเรียนสังคมศึกษา เท่ากับ 0.5231 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างคะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.84101 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำและผลสัมฤทธิ์ การเรียนสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.8129 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ สุวิทย์ สังโยคะ (2513: 50) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนเก่ง มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง จะมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ นิคยา นวลนิ่ม (2525: 62 - 64) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียน สูงจะมีลักษณะผู้นำสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนต่ำ เช่นเดียวกับ เฮนรี เคลย์ ลินกริน (Henry Clay Lindgren 1973: 389) และงานวิจัยของ เซอร์รี่ สมิท หลุยส์ (Shirley Smith Louries 1981: 2973-A) ที่พบว่าลักษณะความเป็นผู้นำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่มีลักษณะของผู้นำนั้น อาจจะมีแนวโน้มของคุณลักษณะสำคัญ หลายประการที่ส่งเสริมผลของการศึกษาเล่าเรียนหรือผลสัมฤทธิ์การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นที่สุชาญ โภคิน (2527: 72-73) กล่าวว่า ผู้นำมีลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ไม่หาความรู้เพิ่มเติม เสมอ มีความตั้งใจค้นคว้าขยันหมั่นเพียร ซึ่งสอดคล้องกับ นิภา แก้วศรีงาม (2527: 129) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำค่านิยมปัญหาว่า มีความเฉลียวฉลาด มีความคิดเป็น นักคิดและ นักวิชาการ มีประสบการณ์ในการ เรียนดี มีระเบียบวินัย มีความตั้งใจในการทำงาน ขยัน หมั่นเพียร ชอบค้นคว้าหาความรู้ และสอดคล้องกับ เคITH เดวิส (Keith Davis 1981: 102 - 104) ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพพบว่า ผู้นำเป็นผู้มีคุณลักษณะที่มีความ มั่นคงในอารมณ์ มีความมั่นใจในตนเอง มีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์สูง ซึ่งหมายถึงว่ามีความมุ่งมั่น เพียรพยายามกระทำภารกิจใด ๆ ให้สำเร็จความมุ่งหมายไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ดังนั้น

จากคุณลักษณะของความสนใจ ความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นอดทนตั้งใจจริง รักการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างนักวิชาการ ตลอดจนมีระเบียบวินัยต่อตนเอง สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเรียนของบุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าว ซึ่งจะทำให้มีผลสัมฤทธิ์การเรียนดีหรือสูงตามไปด้วย การมีสติปัญญาสูง เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการศึกษาล่าเรียนอย่างมีประสิทธิภาพดังที่ ราล์ฟ เอ็ม สตอกดิลล์ (Ralph M. Stogdill 1981: 77 - 81) มีความเห็นว่า ผู้นำเป็นผู้มีสติปัญญาสูง มีการตัดสินใจดี มีทักษะในการสื่อความหมายและการพูด ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร อวระกุล (2526: 205) ที่ศึกษาเรื่องคุณสมบัติของผู้นำแล้วพบว่า ผู้นำมักจะมีสมองที่เฉลียวฉลาดอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ครอบรู้สถานการณ์ต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานให้เข้ากับสถานการณ์อยู่เสมอ ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียน

2. ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์

การเรียนสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.5231 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์ชัย พัฒนผลไพฑูริย์ (2514: 77) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงในหมวดวิชา ศิลปศึกษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนคือ อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ สอดคล้องกับงานของ พรรณี เคชกำแหง (2515: 49) สมบูรณ์ แซ่กู่ (2515: 25) สมพงษ์ รุจิรวรรณ (2516: 51) มาลินี เหมะจุลินทร์ (2517: 55) ลัดดา อุดสาหะ (2519: 40) ที่พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนในทางบวก และสอดคล้องกับการวิจัยของ สุเนตร วงศ์ชวลิต (2530: 93) ที่ได้ทำการสร้างและหาคุณภาพของ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษากับการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีความสัมพันธ์กับความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด ความคิดริเริ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ โจเซฟ ซี เบนท์เลย์ (Joseph C. Bentley 1962: 239 - 242) ที่ศึกษาความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมินเนโซตา

ซึ่งพบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับความถนัดทางการเรียน และมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียน และงานวิจัยของ สุเอค สิริอพ เคนเคอร์เรี่ยน (Suad Sirop Kanderian 1970: 644-A) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์การเรียนและการประเมินผลเชาว์ปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในประเทศอิรัก ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กูรพาล ซิงค์ จาเรียล (Gurpal Singh Jarial 1981: 91 - 95) ที่ศึกษา เรื่องความคิดสร้างสรรค์ เชาว์ปัญญาและผลสัมฤทธิ์การเรียนกับความสัมพันธ์และความแตกต่างในเรื่องของเพศและเนื้อหาวิชา โดยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ สถิติปัญญา ผลสัมฤทธิ์การเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาในการวิจัยครั้งนี้แล้วมีค่าเท่ากับ 0.5231 ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ทำแบบวัดสามารถทำคะแนนในแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ได้ดี เนื่องจากแบบทดสอบดังกล่าว เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดอย่าง เป็นอิสระหลากหลายแนวทางอย่างไม่จำกัด ไม่ว่าจะคำตอบนั้นจะถูกหรือผิด ส่วนใน แบบสอบผลสัมฤทธิ์การเรียน เป็นแบบทดสอบที่ต้องการคำตอบที่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น เห็นได้ว่าลักษณะของแบบทดสอบทั้งสองมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นผลของคะแนนที่นักเรียนทำในแบบทดสอบทั้งสองจึงมีค่าของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระ การทำสิ่งต่าง ๆ จะไม่ค่อยพะวงอยู่เฉพาะสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทิศทางเดียว (บุญลือ ทองอยู่ 2527: 70 - 71) ดังนั้นนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจึงสามารถทำคะแนนใน แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ได้ดีกว่าด้านผลสัมฤทธิ์การเรียน แม้ว่าลักษณะส่วนหนึ่งของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความสามารถทางสถิติปัญญา ดังที่ โจเซฟ ฟีไรซ์ (Joseph P. Rice 1970: 69) ได้ให้ข้อสังเกตลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นคนฉลาด มีความสามารถในการประยุกต์ รู้จักปรับและยืดหยุ่นในการใช้ความรู้ และนอกจากนี้ ผลการวิจัยของ จาคอบ คัมบลิว เกทเชล และฟิลลิป คัมบลิว แจคสัน (Jacob W. Getzels and Philip W. Jackson 1962: 15 - 17) พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนยอดเยี่ยม มักจะมีความคิดสร้างสรรค์ไม่สูงนัก เพราะนักเรียนที่มีผลการเรียนยอดเยี่ยมมักจะคิดหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวตายตัว ส่วนนักเรียนที่เรียน

ค่อนข้างดี แต่ไม่ถึงกับมีผลการเรียนยอดเยี่ยมนั้น จะมีลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ มากกว่านักเรียนพวกแรก ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้จะมีวิธีการคิดหาคำตอบหลาย ๆ ทางหรือมีคำตอบที่แปลก ๆ ออกไปจากคนอื่น ๆ และจากผลการศึกษาของ ดี ดับบลิว แมคคินนอน (D.W.Mackinnon 1962 อ้างถึงใน อารี รังสินธ์ 2528: 37 - 38) ที่ศึกษานักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ และมีชื่อเสียงเด่นในสังคม ผลของการศึกษาปรากฏว่า ในขณะที่บุคคลเหล่านี้เมื่อครั้งเป็นเด็กนักเรียนนั้น ไม่ใช่เป็นนักเรียนประเภทเรียนดียอดเยี่ยม หรือมีความสำเร็จในการเรียนสูงนัก ส่วนใหญ่จะได้ผลการเรียนเกรด C และ B มากกว่าเกรด A

นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนของครูก็ยังมีส่วนต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย ซึ่งถ้าเปิดโอกาสหรือฝึกหัดและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระสม่ำเสมอ ก็จะเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้เรียนมากขึ้น ดังเช่นที่ โรเนลด์ ดี แอนเดอร์สัน (Ronald D.Anderson 1970:90)สรุปว่า ทุกคนเกิดมาพร้อมกับมีศักยภาพการสร้างสรรค์ซึ่งสามารถพัฒนาได้ในทุกระดับอายุ และทุกสาขาวิชา ถ้าจัดประสบการณ์ได้เหมาะสม สอดคล้องกับการวิจัยของ ฟินิจ นิวาสะบุตร (2519: 38) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการสอนกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย

3. ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คูณเท่ากับ 0.8410 ซึ่งสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำกับผลสัมฤทธิ์การเรียนสังคมศึกษา และความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนสังคมศึกษา แสดงว่าถ้าใช้คะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกันในการทำนายผลสัมฤทธิ์การเรียนสังคมศึกษา แล้วจะได้ผลดีกว่าการใช้คะแนนตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเพียงอย่างเดียว แสดงว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำกับความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งนอกจากนี้ผู้วิจัยยังศึกษาเพิ่มเติมพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.4003 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บรูซ คีกลาส อิงไบร์

(Bruce Douglas Ingmire 1968: 1365-A) ซึ่งศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน ความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ที่พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคิดสร้างสรรค์กับความเป็นผู้นำมีค่าในทางบวก

จากผลของการวิจัยที่พบในครั้งนี้อย่างยิ่งยวดว่า ทั้งพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กันและต่างก็มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำ และความคิดสร้างสรรค์ไปในทิศทางใดก็จะมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไปในทิศทางนั้นตามไปด้วย คือ ถ้ามีพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง ก็จะมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับสูง และถ้ามีพฤติกรรมความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ระดับต่ำก็จะมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับต่ำด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะจากการค้นพบ

1. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีนโยบายในการพัฒนารวมทั้งสนับสนุนต่อการจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการกระตุ้นหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการปลูกฝังทักษะของผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์อีกทั้งการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวทางด้านวิชาการให้มากขึ้น

2. ด้านผู้สอน ควรปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ และส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการกระตุ้นแรงเร้าให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวกล้าแสดงออก ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย อีกทั้งส่งเสริมกิจกรรมของการทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาทักษะกลุ่มสัมพันธ์

3. ด้านผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

3.1 ด้านกระทรวงศึกษาธิการ ควรจะพัฒนาหลักสูตร เนื้อหาสาระให้เหมาะสม เพื่อเน้นให้นักเรียนมีพัฒนาการและทักษะของความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ โดยพัฒนามาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องกันมา

3.2 ด้านศึกษานิเทศก์ ตั้งแต่ระดับกรมและเขตการศึกษา ควรมีการช่วยเหลือจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนถึงวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

3.3 ด้านสถาบันผลิตครู ควรจะต้องพัฒนาผู้ที่เรียนในสาขาทางวิชาชีพครู เช่น ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ให้มีทักษะการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ นักเรียนในการสอนวิชาการต่าง ๆ โดยเฉพาะในการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้คัดเลือกเด็กที่เก่งหรืออ่อน ดังนั้นถ้ามีการทำวิจัยครั้งต่อไป หากมีการคัดนักเรียนแยกออกเป็นกลุ่มที่เรียน เก่งและอ่อนโดยเฉพาะ อาจทำให้ผลการวิจัย ครั้งต่อไปได้ผล เค่นชัดมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาทดลองหาวิธีการสอนหรือเทคนิคแบบต่าง ๆ ที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมลักษณะพฤติกรรมความเป็นผู้นำ และความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนที่เป็นเยาวชน ของไทยอย่าง เหมาะสมถูกต้องได้อย่างไร